

Govor akademika Velimira Neidhardta, predsjednika Hrvatske akademije

Dragi prijatelji Hrvatske akademije, hrvatskog jezika, lingvistike, hrvatske umjetnosti i umjetnosti uopće! Okupili smo se danas na proslavi 35. obljetnice osnutka Zavoda za lingvistička istraživanja Hrvatske akademije.

Ugodno je sve vas pozdraviti, osobito naše akademike, koji su u velikom broju prisutni. Krenimo od potpredsjednika akademika Paraća, tu je tajnik Razreda akademik Novaković, zatim akademkinja Žic Fuchs te akademici Filipi i Kovačec. Uz njih cijeli Zavod nazoči tom važnom događaju – ovdje, u našoj Knjižnici, koju smo otvorili 2008. godine te kasnije interijer njezine dvorane oplemenili ovom divnom slikom, Marattinovom kopijom Rafaelove Vatikanske freske koja je bila donacija Strossmayeru.

Od samog osnutka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti postojala su tri razreda. Jedan od najvažnijih razreda bio je Historičko-filološki, a zatim Filosofičko-juridički i Matematičko-prirodoslovni. To su tri osnovna razreda. Tek 1919. osnovan je Umjetnički razred. Ovom prigodom sve vas pozivam na proslavu 100. obljetnice osnutka Umjetničkog razreda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti koja će se održati 7. studenoga u atriju naše palače. Bit će to velika proslava svih umjetničkih razreda. Tajnici će govoriti svaki o svojem razredu, a – uz umjetničke recitacije – bit će i glazbenih izvedbi te će biti postavljena izložba radova živućih likovnih umjetnika, akademika članova Razreda.

Spominjući povijest, treba se prisjetiti da su četiri filologa bila predsjednici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Prije razgovora o 35. obljetnici osnutka Zavoda za lingvistička istraživanja moramo istaknuti da su hrvatski identitet i jezik otpočeta u stalnom fokusu rada Akademije. Velika i neiscrpna snaga Akademije stoljeće i pol bila je tome posvećena, posebno hrvatskom jeziku, najvažnijem elementu hrvatskog identiteta.

Danas, ili već dulje vrijeme, pravilo je Hrvatske akademije da zastupa jedinstveno suvremeno hrvatsko društvo bez podjela po bilo kojoj osnovi, a osobito ne po jeziku. Budući da se osobno ne bavim filologijom nego sam u sferi arhitekture, mogu slobodnije govoriti o tome. U jeziku ne bi smjelo biti podjela. Mora doći do dogovora na razini ministarstava, na razini Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Razreda za filologiju te, naravno, svih instituta koji se time bave.

Trebamo doći do standardnog, književnog jezika koji je jedinstven. Iznosim asocijaciju na zbrku nastalu oko datuma naših državnih praznika i kako se to reflektira na snagu hrvatskog identiteta. Trebamo upečatljiv znak ili simbol. Čim postoje razlikovne mogućnosti partikularnih pojmovnih izbora, gotovo je. Oko jedinstvenosti se moramo svi dogovoriti.

Očekuje se prihvatljiv dogovor o jeziku koji će biti i zakonski proveden. Tako se osigurava oštrica identiteta, bez lutanja po najvažnijem, po hrvatskom jeziku. To je zadatak svih, a osobito Zavoda za lingvistička istraživanja. Moto koji treba slijediti jest da se konačno prerogativi u vezi s hrvatskim književnim jezikom koji su im oduzeti polako preuzmu ili vrate u Razred za filološke znanosti i Razred za književnost. Neka se to vrati u Akademiju, s time da HAZU ima Vijeće ili Odbor za normu hrvatskog standardnog jezika.

Zavod za lingvistička istraživanja HAZU osnovan je 1984. godine kao znanstvenoistraživačka jedinica pri Razredu za filološke znanosti Hrvatske akademije. Od njegova osnutka do danas temeljna djelatnost Zavoda bila je organiziranje i razvijanje znanstvenog rada na različitim znanstvenoistraživačkim projektima koji su svi bili okrenuti jednom i istom cilju – očuvanju hrvatske jezične baštine i afirmaciji hrvatskog jezičnog identiteta kao bitnih sastavnica hrvatskog nacionalnog identiteta.

Ne treba, dakako, posebno naglašavati da je u suvremenom dobu globalizacije briga za očuvanje i međunarodnu afirmaciju hrvatskog jezika jedan od temeljnih nacionalnih ciljeva. Naravno, to Akademijinu Zavodu daje istaknutu vrijednost u ovom vremenu, uz nesumnjivu veliku odgovornost. U današnjem globalnom svijetu prevladava filozofija u skladu s kojom partikularni interesi manjih, koji bi se željeli istaknuti u globalnom svijetu, bivaju potiskivani takozvanim višim ciljevima, koji su zapravo pogubni za manje narode i za očuvanje njihovih istaknutih i vrijednih baštinskih osobina.

Dakle, u proteklih 35 godina Zavod za lingvistička istraživanja profilirao se u znanstvenoistraživački centar triju jezikoslovnih područja: leksikologije, leksikografije i semantike; dijalektologije i povijesti hrvatskog jezika te etimoloških istraživanja. Prvi njegov voditelj i osnivač bio je akademik Rudolf Filipović, lingvist međunarodnog ugleda čiji je golem međunarodni znanstveni doprinos trajno obilježio domaću, ali i stranu lingvistiku jezika.

Njegov nasljednik, akademik Milan Moguš, naš bivši, nažalost preminuli, predsjednik, bio je vrstan dijalektolog i zaslužan je, između ostalog, i

za pokretanje rada na dovršavanju glasovita Benešićeva *Rječnika hrvatskoga jezika od preporoda do Ivana Gorana Kovačića*.

Zavod su u kraćem mandatu vodili akademik Josip Bratulić i akademik Marko Samardžija. Pod vodstvom novoizabranog voditelja akademika Gorana Filipija, istaknutog romanista i dijalektologa, danas se u Zavodu radi na brojnim projektima. Vidimo ljude koji su ovdje prisutni, kvalitetne istraživače s važnim zadaćama počevši od izrade jezičnih resursa i alata do monografskih opisa i rječnika još neopisanih i/ili nestajućih mjesnih govora te dijalektoloških atlasa. Na tome radi šest odabranih znanstvenika raznolikih kompetencija i habitusa te nekolicina vanjskih suradnika.

Spomenutom nevelikom timu jezičnih eksperata na čelu s tajnikom Razreda i njihovim voditeljem možemo samo poželjeti još puno godina uspješnoga i produktivnog rada.

Nakraju najavljujem članicu tog kolektiva koja je bila aktivna u pripremanju ovoga našeg slavlja i koja je pridonijela da se ovaj moj pozdravni govor učini filološki verziranijim. Kolegica Anja Nikolić-Hoyt neka preuzme riječ, a svima vama želim da i dalje kvalitetno promičete divote hrvatskog jezika.

